

27. 3. 2014

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Občanovi holuba a zaměstnanci vrabečka

Cílem článku je zamyšlení, zda je v souladu s právem, ale také v souladu s principy rovnosti subjektů, podle něhož lidé jsou si rovni i v právech (ve smyslu čl. 1 Listiny základních práv a svobod), aby za stejné zranění při stejných souvisejících podmínkách úrazu byl občan odškodněn zásadně jinak než zaměstnanec.

Odškodnění občana za úraz

Občanský zákoník (zákon č. [89/2012](#) Sb.) zrušil od 1. ledna 2014 pro občanské právo vyhlášku č. [440/2001](#) Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění. Nový občanský zákoník (dále jen NOZ) je založen na jiných právních zásadách, a pokud dojde k soudnímu sporu o náhradu za újmu a škodu při úrazu občana, lze předpokládat širší meze pro soudcovské uvážení a rozhodování, které současně otvírá možnosti domáhat se náhrad za újmu a škodu především na základě objektivně zjistitelných kritérií.

Výraznou komplikací tohoto nového přístupu je snížení právní jistoty a zvýšení nejistoty v soudním rozhodování, protože se předpokládá, že ustálení judikatury bude trvat i několik roků.

Odškodnění zaměstnance za úraz

V pracovně-právních vztazích je situace v oblasti odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání u zaměstnanců zdánlivě konstantní a tudíž bezproblémová, ale ve skutečnosti je situace ještě komplikovanější než v občanském právu při novém způsobu odškodňování úrazů občanů podle NOZ.

Argument, že pro zaměstnance při řešení jejich úrazů a nemocí z povolání nadále platí vyhláška č. [440/2001](#) Sb., protože je tato zásada stanovena § 394 odst. 2 ZP je z dlouhodobého hlediska rozhodně neudržitelná, především na základě těchto stanovisek a judikátu:

Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. 444/2011 konstatoval následující: **„Právní řád, založený na principech jednoty, racionality a vnitřní obsahové bezrozpornosti, s sebou nutně přináší imperativ stejného náhledu na srovnatelné právní instituty, byť upravené v rozdílných právních předpisech či dokonce odvětvích. Jestliže zásada jednotnosti a bezrozpornosti právního řádu zapovídá odlišný přístup k obdobným právním institutům v jednotlivých právních odvětvích, odlišný výklad institutu náhrady škody v právu občanském a pracovním postrádá své opodstatnění.“**, konec citátu.

Zásadní otázka: **„Lze úraz občana odškodnit holubem a zaměstnanci při stejném úrazu přidělit jen vrabečka?“**

Poznámka: Ve shora uvedené otázce není důležitá jen výše odškodnění (holub versus vrabec), ale svoji důležitost mají i slovesa „odškodnit“ a „přidělit“. Slovesa vypovídají o tom – jak odškodnění úrazu prakticky probíhá. Občan je odškodněn (především při použití ustanovení § 2956, § 2957 a § 2958 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník) a zaměstnanci jsou přiděleny body, při absolutní absenci přizpůsobení výše odškodnění konkrétním okolnostem celého případu.

Do úvah o udržitelnosti tohoto přístupu vstupuje ještě jedna důležitá otázka, která zřetelněji

vystupuje do popředí ve chvíli kdy si uvědomíme, že pracovní právo se z občanského práva vydělilo mimo jiné proto, **aby mohlo lépe chránit zaměstnance ve vztahu k zaměstnavateli**, protože zaměstnanec je vůči zaměstnavateli ve vztahu podřízenosti (je slabší stranou). **Jak pracovní právo naplňuje tento záměr**, když odškodnění občanů při jejich úrazech bude probíhat podle zásad slušnosti a zadosti učinění, tzn. odškodnění bude přiměřené, a odškodnění zaměstnanců za pracovní úraz nebude řádně projednáno a posouzeno a výše odškodnění bude zásadně nižší než odškodnění občanů při obdobném úrazu.

Náhled na chybnou koncepci odškodňování zaměstnanců při pracovním úrazu a nemoci z povolání nelze změnit ani v případě zvýšení hodnoty bodu, např. na 250,- Kč.

V úvahách o způsobu odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání je opomíjen jeden důležitý rozměr a to je vlastní člověk – ve smyslu bytosti, které se celá problematika bytostně dotýká. Tzn. přečíst § 394 ZP (ve smyslu přečíst písmenka a číslice), tj. přečíst ustanovení, které nás vrací do roku 1992, kdy byl zpracován dočasný způsob odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání (dle tehdejšího stanoviska státních orgánů), a dále nás při bezmyšlenkovém respektování textu směřují tyto úvahy k roku 2006, kdy byla vytvořena nová koncepce odškodňování (zákon č. [266/2006](#) Sb.), který byl odmítnut všemi rozumnými odborníky a který je založen na diametrálně odlišných principech než nové pojetí odškodňování podle zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník. Shora uvedený postup je výsměchem těm, kteří spravedlivě očekávají, že jejich případný pracovní úraz a nebo nemoc z povolání bude odškodněna v souladu s dobrými mravy a že nebude pro jejich odškodnění použita vadná právní norma. Je poměrně těžko uvěřitelné, že je prosazován názor, že budeme vyčkávat do konce roku 2015, až nabude účinnosti zákon č. [266/2006](#) Sb., když bylo Legislativní radou vlády (dále jen LRV) navrženo v březnu 2012 zrušení tohoto zákona, protože „... stojí v rámci náhrady újmy na zcela jiných východiscích než nový občanský zákoník, z čehož vzniká výrazný nesoulad. Ve svém důsledku totiž zákon (č. [266/2006](#) Sb.) **zakládá silnou systémovou nerovnost**, neboť obecně výrazně mění právní postavení poškozených osob při kompenzaci újmy na zdraví vzniklé při výkonu práce“.

Poznámka: *Nedávno byla účinnost zákona č. [266/2006](#) Sb. znovu odsunuta o další rok, tzn. do 1. ledna 2016. Pokud vyjdeme z úvahy, že zásadně rozdílné přístupy k odškodňování občanů a zaměstnanců jsou porušením spravedlnostního principu, nabízí se další otázka - zda tímto přístupem (prodlužováním agonie zákona č. [266/2006](#) Sb.) bude společenské pnutí zmírněno a nebo dojde k obrácenému efektu.*

Jak lze vztahovat změnu v odškodňování zaměstnanců k zákonu č. [266/2006](#) Sb., když LRV, Porada ekonomických ministrů, Rada hospodářské a sociální dohody i vláda svým usnesením č. 180 ze dne 21. března 2012 uložila ministru práce a sociálních věcí ve spolupráci s Ministrem financí vypracovat a vládě **předložit návrh zákona, kterým se uvedený zákon zruší?**

Ve výhradách k zákonu č. [266/2006](#) Sb. bylo především kritizováno a upozorněno, že:

- jde o silnou systémovou nerovnost,
- není naplněn princip plné reparace,
- vazba výše pojistného není ve vazbě na prevenci úrazů a poškození zdraví s následkem nemoci z povolání,
- zákon nezajišťuje, aby zaměstnavatelé byly motivováni k předcházení škodám (nejsou motivováni k preventivnímu přístupu k BOZP),
- není zavedena spoluúčast zaměstnavatele,
- stát nemá možnosti a nástroje k provádění kontrol pojišťoven,
- a další závažné výhrady shora uvedených subjektů, které vytváří jen jeden možný závěr.

Jedná se o velmi nepodařenou právní normu (zákon č. [266/2006](#) Sb.), která nebyla použitelná nejen v roce 2007, ale rozhodně nelze koncepci odškodňování zaměstnanců zpracovanou v této právní normě použít v době současné, kdy občanský zákoník nastavil pro občany diametrálně odlišná pravidla odškodňování úrazů, než jaká jsou uvedena v zastaralém zákoně č. [266/2006](#) Sb.

Závěr

Vzhledem ke shora uvedenému si každý čtenář udělá sám závěr, zda je navrhovaný postup (čekání na nabytí účinnosti zákona č. [266/2006](#) Sb. a tím i prodloužení platnosti vyhlášky č. [440/2001](#) Sb.) v souladu s právem a také v souladu s principy rovnosti subjektů, podle něhož lidé jsou si rovni i v právech, aby za stejné zranění při stejných souvisejících podmínkách úrazu byl občan odškodněn zásadně jinak než zaměstnanec.

Zdeněk Šenk

-----
[*] Článek byl již zveřejněn v časopise Bezpečnost a hygiena práce - č. 2/2014 (vydavatel Wolters Kluwer).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)